

GIELDDA- JA GUOVLLUVÁLGGAID 2025 VÁLGAPROGRÁMMA

GIELDDA- JA GUOVLLUVÁLGGAID 2025 VÁLGAPROGRÁMMA

RÁB VÁLGAPROGRÁMMA GIELDAVÁLGGAID 2025

- 4 BUOREMUS SKUVLA
- 5 BURESVEADDJI ORRUT
- 6 EALLINVUOIMMÁLAŠ GIELDDAT JA GÁVPOGAT
- 7 SUVDILIS JA GUOIBMÁS LÁVVEN
- 8 OVDDASMANNI DÁLKKÁDAT- JA BIRASÁŠŠIIN

RÁB GUOVLLUVÁLGAPROGRÁMMA 2025

- 9 DORVVOLAŠ EALLIN
- 10 OLAHAHTTI DEARVVAŠVUOHTAFUOLAHUS
- 11 ALLADÁSAT BUOHCCEDIKŠUN
- 12 BURESDOAIBMI SOSIÁLAFUOLAHUS
- 13 BURESVEADDJI MÁNÁT, NUORAT JA BEARRAŠAT
- 14 DORVVOLAŠ BOARRÁSIIDÁITTARDEAPMI
- 15 LUOHTHAHTTI GÁDJUNBÁLVALUSAT

LAHKA DU

Suoma-ruottelaš álbmotbellodat (RÁB) lea suomelaš liberálalaš bellodat, mas leat nana davviriikkalaš ja eurohpálaš ruohttasat. Mii oskut ovttaskas olbmo vuoigatvuođaide ja návccaide ieš meroštallat iežas eallima ja váikkuhit iežas árgabeaivái. Mii oskut ovddasvástáduslaš friddjavuhtii ja ovddasvástádussii guhtet guoimmisteamet. Min politihka ja liberalismma čiehkageađggit leat olbmo ja birrasa gudnejahttin, friddjavuohta ja ovttaskas olbmo vuoigatvuođat, ráffi ja vuoiggalašvuohta sihke ovttaeardásaš giedahallan ja dásseárvu.

Min buresbirgenservodahkamet doaibmá buoremusat dalle, go ekonomii ja lea dássedeattus, go olbmui lea bargu ja fitnodagat menestuvvet. Ovttaáigásaččat mii viggat aktiivvalaččat goahcat dálkkádatrievdama ja dahkat doaibmabijuid váfistit luonddu mánggahápmásašvuođa. Suopma dárbbaha sihke gievrras gávpogiid ja ealli dálonguovllu.

Bargat dan buorrin, ahte Suomas leat guokte ealli álbmotgiela, suoma- ja ruotagiella. Min bellodat bealušta álot vehádagaid ja vehádatgielaid. Mii bealuštit álohii riektestáhtaprinsihpa ja demokratiija. Jáhkkit,

ahte čuvgejuvvon ja riikkaidgaskasaš Suopma lea dorvvolaš, boahtteáiggi hástalusain ceavzi stáhta. Mii háliidit rabas ja mánggakultuvrralaš ovttasbargui vuodđuduvvan servodaga, mii guoddá ovddasvástádusa visot buolvain. Buresbirgen galgá vuodđuduvvat olmmošvuhtii ja dat galgá dorvvastit dikšun- ja áittardanbálvalusaid, skuvlema ja eará servodatlaš bálvalusaid.

Skuvlejuvvon bargovuoimmi oažžun lea okta Suoma guovddášlaččamus boahtteáiggi gažaldagain. Dán dárbbu duhtadeapmi eaktuda, ahte lasihit oahpposajiid meari, ovddidit bargovuodđosaš sisafárrema ja lasihit ángiruššama bargoveaga buresbirgemii.

Buohkain galget leat seamma rievttit ja vejolašvuođat min servodagasteamet sihke vejolašvuohta searvat mearrádusdahkamii. Mii bargat mearrediđolaččat jávkadit rasismma ja vealaheami servodagasteamet.

Bargatgielddaid, ekonomalašguovloovttastumiid ja buresbirgenguovlluid eallinvuoimmálašvuođa ja gievrras lagasdemokratiija ovddideami várás. Mii háhpohallat doaibmi gielddaid, buresbirgenguovlluid, stáhta, priváhta ja goalmát sektora gaskavuoda ovttasbarggu.

RKP válgaprográmma GIELDDAVÁLGGIN 2025

BUOREMUS SKUVLA

Skuvllat leat min buresbirgejupmámet ja menestupmámet vuodđu. Skuvla ferte fállat buot mánáide ja nuoraide dásseárvosaš eavttuid. Mii fertet sihkkarastit mánáide ja nuoraide dorvvolaš oahppanberras. Dát gáibida dan, ahte skuvllain leat dár bahassii rávesolbmot ja dohkálaš bargoveahka.

Dásseárvu ja ovtta veardásašvuohta sihke máhtolaš oahpaheaddjit ja bargoveahka leat suomelaš skuvlla vuodđu. Veahki dárbaheaddjit galget maid dan oažžut. Earenomáš fuomášupmi galgá giddejuvvot oassálastimii váldimii ja ovtta veardásaš meannudeapmái. Min ulbmil lea, ahte giige ii báze olggobeallái. Mii háliidit, ahte Suopma lea máilmmi mánnáustitlaččamus riika ja danin háliidit bidjat deattu maiddái mánnábearrašiid árgabeaivvi álkidahttimii.

RÁB HÁLIIDA

- ahte eanebut mánát servet árrabajásgeassimii ja ahte dat lea nuvtá guhkit áigegaska mielde
- lasihit čuozihuvvon resurssaid buotlágan givssideami caggama várás
- ahte buohkain lea dorvvolaš oahppanberras ja skuvlaluodda
- ahte sápmelaččaid riekti oahpahussii golmma sámegillii gillii seailu ja ahte oahpahus ovdánahttojuvvo
- ahte ain eanebuin lea vejolašvuohta giellalávgunoahpahussii ja giellariššui
- bargat dan ovdii, ahte joavkosturrodagat leat govttoláččat buot skuvladásiin
- ahte ruovttu ja skuvlla gaskavuodá ovttasbargu doaibmá bures

RKP válgaprográmma GIELDDAVÁLGGIN 2025

BURESVEADDJI ORRUT

Buresbirgenservodaga vuodđu lea osolašvuohta, searvvušlašvuohta ja luohttámuš. Mii háliidit servodaga, mas buohkat vedjet bures ja dovdet diliset dorvvolažžan. Bijadettiin návccaid lihkadeapmái, faláštallamii ja kultuvrii duddjot buresbirgema ja dahkat gielddaineamet eallinvuoimmálažžan ja guoibmájin. Álbmot- ja bargoveahkaoahpahagat, aktiivvalaš searvedoaibma, olgolihkadangeinnodagat, lihkadansajit, girjerájut, musihkkaoahpahagat ja dáiddaskuvllat leat dehálaš báikkálašservoša buresbirgendahkkit. Álbmot- ja bargoveahkaoahpahagat fáallet gieldda orruide vejolašvuođaid ovdánahttit iežaset máhtuid seammas go dat leat dehálaččat maid min buresbirgejupmámet dáfus.

RÁB HÁLIIDA

- ahte buotahkásaččaide leat fállun mánggabeallásaš lihkadanvejolašvuođat
- doaibmabijuid sihke rávvásit ja nuoraid dađistaga lassáneaddji aktonasvuođa eastadeami várás
- ahte nuorain lea riekti jierpmálaš vuollegis lasá friddjaáigeájanasaide
- ahte gielda sáhtta fállat ovttaveardásaš vejolašvuođaid ja sajiid kultur-, friddjaáige- ja lihkadanájanasaide sorjákeahtta sohka bealis dehe agis
- nannet sápmelaččaid sajádaga ja dáhkidit sin kulturaautonomiija

RKP válgaprográmma GIELDDAVÁLGGIN 2025

EALLINVUOIMMÁLAŠ GIELDDAT JA GÁVPOGAT

Gielddaid bures dikšojuvvon ekonomii ja addá buoremus vejolašvuođaid doaibmi árgabeaivái. Digitálalaš bálvalusat addet vejolašvuođaid geabbilit eallit árgabeaivvis, muhto seammás ferte sihkkarastojuvvot, ahte olahttuvahtta ja olmmošvuohta seilot.

Mii háliidit, ahte min gielddat geasuhit aktiivvalaččat suvdilis investeremiid ja ođđa fitnodagaid. Bidjosat barggolašvuhtii ja fitnodatdoallin álgimii lea šaddama čoavdda. Gielddat galget buorebut váldit vuhtii báikkálaš diliid bargooheccide fálluvon bálvalusain. Lihkostuvvan sisafárren bargama vuođul gáibida oassálastimii mielde váldi gielddaid ja buriid servodahttinbálvalusaid.

RÁB HÁLIIDA

- ahte gielda- ja giddodatvearru lea govttolaš dásis
- ahte gielddaid barggolašvuohtabálvalusat doibmet áhpsit
- fuolahit gieldda bargoveaga buresbirgemis ja bargodearvvašvuođas

RKP válgaprográmma GIELDDAVÁLGGIN 2025

SUVDILIS JA GUOIBMÁS LÁVVEN

Mii háliidit guoibmás orrunbirrasiid, mat eastadit eret duvdahuvvama ja dorjot sierralágan eallindiliid. Mii háliidit maiddái, ahte stuorit gávpogiin doahttaluvvo čielga gávpotpolitihkka, joavkojohtolat doaibmá ja gávpotoasit leat eallinvuoimmálaččat. Bistevaš šaddan gáibida mánggabeallásaš ja geabbilis ealáhuseallima dárbbuid vuhtiiváldima lávvemis. Mii háliidit ovddidit áhpásnuhttinvejolašvuođaid ja fuolahit lagasluonddu. Gielddain galget leat guoibmás čoahkkanansajit ja gielddat galget atnit ávvira bures iežaset giddodagain.

RÁB HÁLIIDA

- suvdilis lávvema ja huksema
- ahte virkkosmahttin- dehe ruonasguovllut leat buot gieldalaččaid anus
- buiid joavkojohtolatoktavuođaid, buori johtolatplánema ja eanet geahppa johtolaga geinnodagaid
- sihkkarastit jođánis ja sihkkaris fierpmádatoktavuođaid

RKP válgaprográmma GIELDDAVÁLGGIN 2025

OVDDASMANNI DÁLKKÁDAT- JA BIRASÁŠŠIIN

Dálkkádatrievdan ja luonddu mánngahápmásašvuoda unnun leat áigámet stuorimus máilmmiviidosáš hástalusat. Mii háliidit, ahte Suopma lea ovddasvázzi dálkkádaga ja birrasa áššiin. Mánngat gielddat leat juo dál ovddasvázzi báikkálaš eavttuide heivehuvvon dálkkádatčovdosiid gávdnamis ja dorjot dakko bakte suvdilis ealáhuseallima ja bistevas bargosajiid gielddasteaset. Bidjosiiguin dálkkádatustitlaš čovdosiidda gielddat sáhttet fállat gieldalaččaide vejolašvuoda suvdilis eallinvuohkái ja guoibmáš birrasii.

RÁB HÁLIIDA

- ahte gielddat váldet atnui dálkkádatjearggalaš čovdosiid ja álkidahttet gieldda olbmuid vejolašvuodaid dahkat dálkkádatjierpmáš válljemiid
- ahte gielddat sirdásit atnit ođasnuvvi energiija ja dađistaga heitet fossiilaboaldámušaid geavaheami
- ahte gielddat dahket buot maid sáhttet luonddu mánngabeallásašvuoda jávkadeapmi goahcama várás
- doaibmi máhcahanatnu-, ođđasiidatnu- ja bázahusgieđahallanbálvalusaid ja dárbahassii olu čoagginčuoggáid
- ahte gielddat ovddidit lagasborramuša ja ja ruovttueatnanlaš guliid geavaheami ja bidjet

DORVVOLAŠ EALLIN

Buohkaid vuoigatvuohta buori dikšumii ja áittardeapmái galgá dorvvastuvvot orrungielddas, dietnasis ja eatnigielas sorjákeahtá. Bálválasat fertjit leat fáldaldahkan ja dat galget doaibmat ovtaveardásaččat. Don fertet oažžut iežat dárbbahan dikšunbálválasaid ja veahki dikšunbálválasaid ovttá lunkka prinsihpa mielde.

Dikšun- ja áittardanbálválasaid fáldat boahtá rievdat. Danin ovdamearkka dihte johtti ja digitálalaš bálválasat sáhttet leat okta vuohki buoridit bálválasaid oažžasuvvama. Priváhta ja goalmát sektor dárbbahuvvo dievasmahttit almmolaš sosiála- ja dearvvašvuohtabálválasaid. Mii háliidit, ahte buot buresbirgenguovllut dikšot iežaset ekonomijja ovddasvásttolaččat. Mii bargat dan buorin, ahte buresbirgejupmeguovlluid ruhtadeapmi juohkása vuoiggalaččat deattuhettiin noahkku ja veajuiduhtti dikšuma.

RÁB HÁLIIDA

- dorvvastit buot olbmuid dearvvašvuohta- ja buohccedikšunbálválasaid
- ahte dikšun- ja áittardanbálválasaid digitálalaš bálválasat ovdánahttojuvvot
- ahte buresbirgenguovlluin geavahuvvojit dárbbahassii giella- ja giellageavahanlasit ja maiddá earáid go suoma- ja ruotagiela geavaheamis bálkkašuvvo
- ahte sápmelaččaid vuoigatvuohta dikšumii ja áittardeapmái iežaset gillii dorvvastuvvo
- ahte KELA-dáksebálválasat doibmet ja plánejuvvot nu ahte váldojuvvojit vuhtii ovttahatolbmuid dárbbut
- váfistit vuodde dearvvašvuohtafuolahusa doaktáriid oažžasuvvama

RKP

GUOVLLUVÁLGAPROGRÁMMA 2025

OLAHAHTTI DEARVVAŠ- VUOHTAFUOLAHUS

Dearvvašvuohtafuolahus ferte leat orrunbáikkis sorjákeahtá álkit olaheamis. Mii háliidit ahte vuodđodearvvašvuohtafuolahus lea nu lahka du go vejolaš.

Veajuiduhttin ja ovdaleastadeaddji dearvvašvuohtadikšun dárbbahuvvo ovddidit min buresveadjima sihke sosiálalaš ja fysalaš doaibmannávccaideamet. Buoalmasvuodaid ja čuolmmaid šaddama eastadeaddji dikšun lea buot áhpaseamos. Danin leage diehttelas, ahte maiddái báberkeahtes olbmui lea riekti dearvvašvuohta- ja buohccedikšunbálvalusaide.

RÁB HÁLIIDA

- oanidit dikšunráidduid earret eará bálvalanseđeliiguin ja digitálalaš bálvalusaiguin sihke lasihit doaktáriid ja buohccedivššáriid meari
- ahte ovdánahttojuvvo iežasdoavttir- ja -divššárvuogádat
- ahte go dárbbahat, de oaččut áiggi bátne doaktárii dehe bátnehygienistii
- ahte fállun leat sierralágán chatta- ja telefovdnagohccilágán vuollegis lasá bálvalusat
- ahte báberkeahtes olbmui lea riekti hoahpuhis dearvvašvuohta- ja buohccedikšunbálvalusaide

RKP

GUOVLLUVÁLGAPROGRÁMMA 2025

ALLADÁSAT BUOHCCEDIKŠUN

Mii háliidit, ahte lagamus gohcci buohcceviessu lea govttoláš mátkegaskka geahčen du luhtte, go dárbbahat spesiálabuohccedikšuma. Guovddášbuohcceviesuin lea mearrideaddji rolla buohccedivššu doaibmivuoda hárrái. Universiteahttabuohcceviesuin leat dehálaš spesialiserendoaimmat ja daid ruhtadeapmi ferte leat doarvái buorre. Dutkamis lea guovddášrolla buohccedikšuma ovdánahttimis. Mii háliidit, ahte Suopma lea okta dálkkasdiehtaga ovdánahttima njunušriikkain.

RÁB HÁLIIDA

- ahte lagasbuohcceviesuin lea dehálaš rolla ja sierralágan spesialiserenovddasvástádusat
- ahte maddái unnit buohcceviesuin lea riekti doalahit birrajándora dábálašmedisiinnalaš gohcima
- ahte maddái dálonguovlluin leat doarvái ambulánssat, vai vuosttašdikšun sáhttá dáhkiduvvot riikkamet juohke sajis
- dáhkidit doavtterhelikopterdoaimma
- nannet buresbirgenguovlluid dutkan-, ovdánahttin- ja innovašuvdnadoaimma

BURESDOAIMBI SOSIÁLAFUOLAHUS

Mii háliidit nannet eret duvdahuvvama ja mielladearvvašvuohtačuolmmaid eastadeaddji barggu nu ahte dasa seahkánuvvo árramuttos ja mánggaámmátlaš ovttasbargguin. Dehálaš lea, ahte oba bearaš váldojuvvo vuhtii sierralágán čuolbmadiiin. Mii vuoruhit ovttáárvosaš psykososiálalaš bálvalusaid, masa gullá maiddá psykoterapiija. Lea dehálaš, ahte bálvalusat, mat fálluojuvvojit lápmásiidda, ja sierralágán doarjjahámit addojuvvojit lahka bálvalusdárbaheaddji. Gárrenávnas- ja sorjjasvuohtabarggu doaibmabijuid váldodeaddu galgá leat eastadeaddji dikšumis sihke árramuttu seahkaneamis ja dat ferte vuodđuduvvat fáktadieđuide ja dutkamuššii.

RÁB HÁLIIDA

- ahte lasi sosiálabargit bálkáhuvvojit dáhkidit, ahte veahki dárbaheaddjit ožžot dan áiggebále
- ahte sosiálafuolahusas bargiin leat dorvvolaš bargandilit
- bidjat deattu noahkku dikšumii
- bidjat deattu sisafárjeddjiiid lihkestuvvan servvodahttima doarjjabálvalusaide eret duvdahuvvama caggama várás sihke buresbirgen- ja dearvvašvuohtaerohusaid geahpideami várás
- ahte mielladearvvašvuohta- sihke gárrenávnas- ja sorjjasvuohtabálvalusaide dáhkiduvvojit dárbahassii resurssat, maiddá ruohtagillii
- ahte lápmásat ožžot dárbahassii doarjaga, go sis lea dasa dárba

BURESVEADJI MÁNÁT, NUORAT JA BEARRAŠAT

Riikkamet mánáidrávvehatdoaibma lea lihkostuvvan bures danin go dat vuodđuduvvá prinsihppii, ahte eastadeaddji dikšun lea buoremus dikšun. Almmolaš mánáidrávvehat dievasmahtta ohppiid- ja stuđeantafuolahusa sihke mánáidsuodjalusa. Mii háliidit, ahte rávvehatdoaibma joatkahuvvá guđa jagi manjel. Riegádahttinodagat galgá suddjejuvvot lassičuohppamiid vuostá ja buohkaide galgá gávndot sadi riegádahttinossodagas. Doarjja, mii addojuvvo mánnábearrašiidda ja váhnemiidda, buktá dorvvu ja eastada čuolmmaid. Mielladearvvašvuohtabálvalusaide, mat fállujuvvojit earenomážit nuoraide, galget biddjuvvot návccat, ja gielddaid skuvllaid ja buresbirgenguovlluid gaskasaš oahppofuolahusa ovttasbargu galgá leat buresdoaibmi.

RÁB HÁLIIDA

- ahte riegádahttinossodagat sealluhuvvojit
- ahte buot nissonolbmui galgá leat riekti oažžut buori etniidfuolahusa ja riegádahttima manjel manjediksuma
- ahte oahppi- ja stuđeantafuolahus lea oažžumis skuvllain
- ahte nuoraide fállujuvvojit vuollegis lasá vuostávdinbálvalusat
- ahte vuollel 25-jahkásaččaide fállujuvvojit nuvttá eastadanbiargasat ja eastadanneavvun
- ahte buohkat ožžot álbmotlaš boahkuhanprográmma olis boahkuhemiid

RKP

GUOVLLUVÁLGAPROGRÁMMA 2025

DORVVOLAŠ BOARRÁSII- DÁITTARDEAPMI

RÁB háliida ahte boarrásiidáittardanbálvalusat leat alladásagat ja buohkaid olámuttus lagasbálvalussan. Dus galgá leat vejolašvuohta orrut ruovttus nu guhká go háliidat ja sáhtát, ja du lahka galget leat oažžunsajis sierralágán orrunbálvalusat. Mii háliidit, ahte buohkain leat vejolašvuohta ovddidit iežaset lihkadeami. Oapmahašdivššáriiguin galgá meannuduvvot ovtaveardásaččat ja sii galget oažžut iežaset dárbbahan doarjaga ja veahki iežaset veadjimii. Sierralágán vuodđudusat ja searvvit addet buhttemeahhttun servodatlaš bidjosa riikkamet máŋgga sajis, ovdamearkka dihte bargguin, mii ovddida buresbirgema ja dearvvašvuođa, ja bajásdoallamiin agáiduvvan olbmuid dikšunruovttuid.

RÁB HÁLIIDA

- ahte buot vuorasolbmuid fálojuvvo dorvvolaš orrun, go sii eai šat bastte orrut iežaset ruovttus
- ahte náittosbárain ja eallinguimmiin lea vejolašvuohta orrut ovtta
- ahte buhtadus, mii máksojuvvo oapmahašdivššáriidda, lea doarvái stuoris ja ovddida vejolašvuođaid oažžut friddjaáiggi ja veajuiduvvama
- álggahit senioráravvehatdoaimma buot buresbirgenguovlluin

RKP

GUOVLLUVÁLGAPROGRÁMMA 2025

LUOHTEHAHTTI GÁDJUNBÁLVALUSAT

Gádjunbálvalusaid ovttaveardásaš oažžasuvvan miehtá riikkasteamet ja ahte gádjunbálvalusas leat dárbbahassii olu bargit, leat mearrideaddji min dorvvolašvuohtasteametjaválmmasvuohtasteametdáfus. Goveahkkidárbbahuvvo, de lea dehálaš sáhttit gulahallat gádjunbargiiguin, ja danin bargit fertejit máhttit gulahallat goappašiin álbmotgielaideametguin. Soahpamušbuollinsuodjalusat ja FBS-doaibma sihke eaktodáhtolaš mearragádjundoaibma leat dehálaččat ja dain lea mearrideaddji mearkkašupmi Suoma gádjunbálvalusaid dorvvasteami várás eandalit bieđggoorrunguovlluin.

RÁB HÁLIIDA

- ahte gádjunbálvalusat leat govttolaš áiggis olámuttos miehtá min riikkasteamet
- ahte oaččut ambulánssa go dan dárbbahat
- ahte eaktodáhtolaš buollinsuodjalusaid nuoraidbargu dorjojuvvo ja movttiidahttojuvvo
- eastadit ovddalgihtii veahkávdálašvuođa, mii čuohcá gádjundoaimma bargovehkii, vai sii sáhttet bargat iežaset barggu dorvvolaš diliin